

КОНСТИТУЦІЙНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ: РОЛЬ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ В ЗАХИСТІ ПРАВ ЛЮДИНИ

РІЖНЯК Ренат Ярославович - доктор історичних наук, професор кафедра загальноправових дисциплін, Донецький державний університет внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0002-1977-9048>

ТУРЕНКО Олег Станіславович - доктор філософських наук, професор, кафедра загальноправових дисциплін, Донецький державний університет внутрішніх справ

<https://orcid.org/0000-0002-4635-4731>

ХИТРОВСЬКИЙ Дмитро Володимирович - кафедра загальноправових дисциплін, Донецький державний університет внутрішніх справ

<https://orcid.org/0009-0002-5619-6834>

УДК 342.565.2:351.74:342.7

DOI: <https://doi.org/10.71404/LAW.UA.2026.1.4>

У статті здійснено комплексний теоретико-правовий аналіз ролі конституційного контролю в забезпеченні законності діяльності правоохоронних органів та захисті прав і свобод людини в Україні. Досліджено правову природу конституційного контролю як інституту сучасного конституціоналізму та визначено місце Конституційного Суду України в системі механізмів гарантування прав людини. Показано, що діяльність правоохоронних органів пов'язана з можливістю втручання у сферу основоположних прав і свобод особи, що зумовлює необхідність ефективних механізмів контролю за реалізацією владних повноважень.

Проаналізовано конституційно-правові засади діяльності правоохоронних органів та встановлено, що ключовими орієнтирами їх функціонування виступають принципи верховенства права, законності, пропорційності та поваги до людської гідності. Особливу увагу приділено аналізу рішень Конституційного Суду України, які формують стандарти допустимого втручання держави у сферу прав людини та впливають на розвиток правового регулювання правоохоронної діяльності. На прикладі окремих рішень Суду показано, що конституційний контроль сприяє усуненню нормативних положень, які можуть створювати загрозу порушення прав людини, а також забезпечує гармонізацію національного

законодавства з конституційними принципами та міжнародними стандартами.

Окремо досліджено значення практики Європейського суду з прав людини як орієнтира для здійснення конституційного контролю та формування стандартів діяльності правоохоронних органів. Встановлено, що використання правових позицій ЄСПЛ у рішеннях Конституційного Суду України сприяє інтеграції європейських правозахисних стандартів у національну правову систему. Узагальнено основні проблеми реалізації конституційного контролю у сфері правоохоронної діяльності та запропоновано напрями його вдосконалення, зокрема через розвиток механізмів виконання рішень Конституційного Суду, гармонізацію законодавства з міжнародними стандартами та підвищення рівня правової культури працівників правоохоронних органів.

Ключові слова: конституційний контроль; Конституційний Суд України; правоохоронні органи; права людини; принцип верховенства права; практика ЄСПЛ; конституційне правосуддя.

Постановка проблеми

Сучасний розвиток правової держави нерозривно пов'язаний із забезпеченням ефективного механізму захисту прав і свобод людини. У цьому контексті особливого

значення набуває діяльність правоохоронних органів, які наділені широкими владними повноваженнями щодо забезпечення правопорядку, боротьби зі злочинністю та захисту суспільних інтересів. Водночас реалізація цих повноважень пов'язана з можливістю втручання у сферу основоположних прав і свобод людини, зокрема права на свободу та особисту недоторканність, недоторканність житла, приватність, свободу вираження поглядів та інших конституційних гарантій. Саме тому одним із ключових завдань демократичної держави є створення ефективних механізмів контролю за діяльністю правоохоронних органів з метою запобігання зловживанням владою та забезпечення належного рівня правового захисту особи.

Важливе місце в системі таких гарантій посідає конституційний контроль, який забезпечує відповідність законодавства та правозастосовної практики вимогам Конституції України. У системі органів державної влади провідну роль у здійсненні цього контролю відіграє Конституційний Суд України (далі у тексті – КСУ), на який покладено функцію забезпечення верховенства Конституції та гарантування конституційних прав і свобод людини. Через механізм конституційного контролю Суд здійснює перевірку законів та інших нормативно-правових актів на відповідність Конституції України, формує обов'язкові для застосування правові позиції та визначає межі допустимого втручання держави у сферу прав людини.

Значення КСУ в забезпеченні конституційності діяльності правоохоронних органів особливо зросло в контексті розвитку сучасної моделі конституціоналізму та інтеграції України до європейського правового простору. У своїй практиці Суд дедалі частіше звертається до міжнародних стандартів захисту прав людини, зокрема до положень Європейської конвенції з прав людини та практики Європейського суду з прав людини (далі у тексті – ЄСПЛ). Використання цих стандартів сприяє формуванню людиноцентричної моделі правозастосування, у межах якої діяльність правоохоронних органів повинна здійснюватися з урахуванням

принципів верховенства права, пропорційності й поваги до людської гідності.

Разом із тим сучасна практика функціонування правоохоронної системи України свідчить про наявність низки проблем, пов'язаних із реалізацією конституційних гарантій прав людини. Серед них можна виокремити недосконалість законодавчого регулювання окремих аспектів правоохоронної діяльності, ризики надмірного втручання держави у сферу приватного життя, а також недостатню узгодженість національного законодавства з європейськими правозахисними стандартами. Тому аналіз конституційного контролю у сфері правоохоронної діяльності дозволяє глибше зрозуміти механізми забезпечення прав людини в сучасній правовій державі, а також визначити роль КСУ у формуванні стандартів правомірності діяльності органів державної влади.

Стан дослідження проблеми

Проблематика конституційного контролю та його ролі в забезпеченні прав людини посідає важливе місце в сучасній європейській правовій доктрині. Значний внесок у дослідження теоретичних засад конституційної юрисдикції зробили Куїнт П. [1], Кельзен Г. [2], Каппеллетті М. [3], Стоун Світ А. [4] та інші науковці, які аналізували природу конституційного судочинства, моделі конституційного контролю та їх роль у системі стримувань і противаг. Конституційний контроль розглядається ними як один із ключових інститутів демократичної правової держави, що забезпечує верховенство конституції та ефективний захист основоположних прав і свобод людини. У працях цих науковців значна увага приділяється також взаємодії конституційних судів з міжнародними правозахисними інституціями. У цьому контексті конституційні суди розглядаються як важливі інституції, що забезпечують інтеграцію міжнародних стандартів прав людини у національні правові системи.

В українській юридичній науці питання ролі КСУ в забезпеченні прав людини також є предметом активних наукових досліджень. Значна увага приділяється аналізу правової природи конституційного контролю, його функцій та значення для форму-

вання сучасної моделі конституціоналізму. У працях українських науковців (Савчин М. [5], Шаповал В. [6], Головатий С. [7]) підкреслюється, що КСУ відіграє ключову роль у забезпеченні верховенства Конституції та виступає важливим механізмом захисту прав і свобод людини.

Окремий напрям наукових досліджень пов'язаний з аналізом правових засад діяльності правоохоронних органів та їх ролі в забезпеченні прав людини (див., наприклад, Ботвінов Р. [8]). Діяльність правоохоронних органів розглядається не лише як інструмент забезпечення публічної безпеки, а і як важливий елемент системи гарантій прав і свобод людини (див. наприклад, Арабаджи Н. [9]), досліджуються також проблеми взаємодії правоохоронних органів із судовою владою, зокрема в контексті судового та конституційного контролю.

Попри значну кількість наукових досліджень у сучасній юридичній науці зберігається низка дискусійних питань, пов'язаних із взаємодією конституційного контролю та діяльності правоохоронних органів. Одним із таких питань є визначення меж впливу рішень КСУ на правове регулювання правоохоронної діяльності. Дискусійним залишається також питання співвідношення між конституційним контролем та іншими формами контролю за діяльністю правоохоронних органів, зокрема судовим і парламентським контролем.

Загалом, аналіз наукової літератури свідчить про значний інтерес до проблематики конституційного контролю та захисту прав людини в діяльності правоохоронних органів. Водночас низка аспектів цієї проблеми потребує подальшого дослідження, зокрема питання ролі КСУ у формуванні стандартів правомірності правоохоронної діяльності та забезпеченні ефективного захисту конституційних прав і свобод людини.

Мета статті полягає в комплексному теоретико-правовому аналізі ролі конституційного контролю у забезпеченні законності діяльності правоохоронних органів та визначенні значення КСУ як інституційної гарантії захисту прав і свобод людини, а також у з'ясуванні впливу рішень КСУ на фор-

мування правових стандартів допустимого втручання держави у сферу прав людини в правоохоронній діяльності.

Виклад основного матеріалу

Діяльність правоохоронних органів у демократичній правовій державі повинна ґрунтуватися на системі конституційних принципів, які визначають правові межі реалізації владних повноважень та спрямованість функціонування державних інституцій. Конституція України закріплює фундаментальні засади організації державної влади, відповідно до яких органи державної влади, зокрема правоохоронні, зобов'язані діяти на основі принципів законності, верховенства права, поваги до прав і свобод людини та відповідальності перед суспільством.

Конституція України передбачає широкий спектр прав і свобод, які повинні бути забезпечені державою та захищені від неправомірного втручання. Зокрема, статті 29–32 Конституції гарантують право на свободу та особисту недоторканність, недоторканність житла, таємницю листування і захист приватного життя. Здійснюючи правоохоронну діяльність, державні органи можуть застосовувати заходи примусу, однак такі заходи повинні бути обґрунтованими, необхідними та пропорційними поставленій меті. У цьому контексті важливу роль відіграє судовий і конституційний контроль, які забезпечують перевірку законності та конституційності дій правоохоронних органів.

Конституція України передбачає систему гарантій, спрямованих на забезпечення ефективного захисту прав і свобод людини в діяльності органів державної влади. Однією з таких гарантій є можливість судового захисту прав людини, закріплена у статті 55 Конституції України. Важливе значення у системі конституційних гарантій має також діяльність КСУ, який забезпечує верховенство Конституції та здійснює перевірку законів і інших нормативно-правових актів на відповідність їм положенням. Через механізм конституційного контролю Суд формує правові позиції щодо меж допустимого втручання держави в права людини та

сприяє формуванню єдиних стандартів правозастосування.

Загалом, конституційно-правові засади діяльності правоохоронних органів визначають систему принципів і гарантій, спрямованих на забезпечення законності, поваги до прав людини та ефективного контролю за реалізацією владних повноважень. Дотримання цих засад є необхідною умовою функціонування демократичної правової держави та забезпечення належного рівня захисту прав і свобод людини.

Конституційний контроль є одним із ключових інститутів сучасного конституціоналізму, який забезпечує верховенство конституції в правовій системі кожної держави та гарантує дотримання основоположних прав і свобод людини. У правовій доктрині конституційний контроль розглядається як особливий вид державної діяльності, спрямований на перевірку відповідності нормативно-правових актів та дій органів державної влади положенням конституції. В Україні функцію конституційного контролю здійснює КСУ – єдиний орган конституційної юрисдикції, уповноважений вирішувати питання щодо відповідності законів та інших правових актів Конституції України.

У сучасній правовій науці підкреслюється, що конституційний контроль виконує не лише функцію перевірки законодавства на відповідність Конституції, а й має важливе значення для формування правових стандартів діяльності державних органів. Одним із важливих напрямів діяльності КСУ є перевірка конституційності законів, що регулюють діяльність правоохоронних органів. Таким чином, забезпечується усунення нормативних положень, які можуть створювати загрозу порушення прав людини.

Особливе значення має вплив практики КСУ на діяльність правоохоронних органів. У цьому контексті діяльність Суду сприяє утвердженню принципів правової держави, зміцненню гарантій прав людини та гармонізації національного законодавства з міжнародними правозахисними стандартами.

Одним із важливих напрямів діяльності КСУ є здійснення конституційного контролю за кримінальним законодавством. Через механізм перевірки законів на відповідність

Конституції України Суд забезпечує відповідність кримінально-правових норм фундаментальним конституційним принципам та гарантіям прав людини. Такий контроль має особливе значення, оскільки кримінальне законодавство безпосередньо пов'язане із застосуванням державного примусу та суттєвим обмеженням прав і свобод особи.

У практиці КСУ неодноразово розглядалися питання конституційності окремих положень кримінального законодавства. Зокрема, значний резонанс мало Рішення КСУ від 26 лютого 2019 року у справі щодо кримінальної відповідальності за незаконне збагачення, яким було визнано неконституційною відповідну норму Кримінального кодексу України [10]. У цьому рішенні Суд наголосив на необхідності дотримання принципу правової визначеності та презумпції невинуватості, які є складовими принципу верховенства права.

У своїх рішеннях Суд неодноразово підкреслював, що будь-яке обмеження прав людини повинно відповідати вимогам Конституції України, бути обґрунтованим та не порушувати сутність відповідного права. Зокрема, у Рішенні КСУ від 20 січня 2012 року в справі щодо доступу до інформації Суд зазначив, що обмеження конституційних прав допускається лише за умови наявності законної мети та дотримання принципу пропорційності [11]. Такі правові позиції Конституційного Суду мають важливе значення для діяльності правоохоронних органів, оскільки вони визначають критерії законності застосування заходів примусу та сприяють забезпеченню балансу між інтересами держави та правами людини.

Одним із ключових результатів діяльності КСУ є формування конституційних стандартів допустимого втручання держави у сферу прав і свобод людини. Ці стандарти ґрунтуються на положеннях Конституції України, принципі верховенства права та міжнародних правозахисних стандартах, зокрема практиці ЄСПЛ.

Конституційний Суд у своїй практиці наголошує, що втручання держави в права людини повинно бути чітко визначене законом, переслідувати легітимну мету та бути необхідним у демократичному суспільстві.

Такі підходи відповідають стандартам Європейської конвенції з прав людини та практиці ЄСПЛ, яка сформувала критерії оцінки допустимості обмеження прав людини.

Важливим елементом конституційної юриспруденції України є застосування принципу пропорційності при оцінці допустимості обмеження прав і свобод людини. Принцип пропорційності розглядається як універсальний інструмент забезпечення балансу між публічними інтересами та правами особи. У своїй практиці КСУ дедалі частіше використовує цей принцип при аналізі конституційності законодавства. Застосовуючи принцип пропорційності, Суд перевіряє, чи переслідує відповідне обмеження прав людини легітимну мету, чи є воно необхідним для її досягнення та чи не створює надмірного обмеження прав особи.

Отже, рішення КСУ мають значний вплив на діяльність правоохоронних органів, оскільки визначають конституційні межі реалізації владних повноважень, формують стандарти допустимого втручання держави в права людини та сприяють розвитку сучасної моделі правової держави.

Європейська система захисту прав людини, сформована на основі Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, відіграє важливу роль у визначенні стандартів діяльності органів державної влади, зокрема правоохоронних органів. У практиці ЄСПЛ сформовано комплекс критеріїв оцінки допустимості втручання держави в права людини, які стали універсальним орієнтиром для національних правових систем. Одним із ключових принципів, що застосовується ЄСПЛ, є вимога «необхідності в демократичному суспільстві», яка передбачає, що будь-яке втручання держави у сферу прав людини повинно бути обґрунтованим нагальною суспільною потребою, переслідувати легітимну мету та бути пропорційним поставленій меті. Цей підхід був сформований у ранній практиці Суду, зокрема у справі *Handyside v. the United Kingdom*, де Суд наголосив на необхідності забезпечення справедливого балансу між інтересами суспільства та правами особи [12].

Значну увагу в практиці ЄСПЛ приділено питанням діяльності правоохоронних органів, зокрема застосуванню заходів примусу, затриманню осіб, проведенню обшуків та іншим формам втручання в приватне життя. Наприклад, у справі *S. and Marper v. the United Kingdom* Суд визнав порушення права на повагу до приватного життя у зв'язку з безстроковим зберіганням біометричних даних осіб, які не були засуджені, наголосивши на необхідності дотримання принципу пропорційності [13]. Таким чином, практика ЄСПЛ формує стандарти діяльності правоохоронних органів, спрямовані на забезпечення балансу між публічною безпекою та правами людини.

У своїх рішеннях КСУ неодноразово звертався до правових позицій ЄСПЛ для обґрунтування власних висновків щодо змісту конституційних прав та меж їх обмеження. Зокрема, у рішенні щодо доступу до інформації Суд використав підходи ЄСПЛ до визначення допустимості обмеження права на інформацію, наголосивши на необхідності забезпечення балансу між публічними інтересами та правами особи [11]. Використання практики ЄСПЛ дозволяє КСУ здійснювати тлумачення Конституції з урахуванням сучасних міжнародних стандартів захисту прав людини. Такий підхід сприяє підвищенню рівня обґрунтованості конституційної аргументації та забезпечує узгодженість національної правової системи з європейськими правозахисними стандартами.

Отже, практика ЄСПЛ є важливим орієнтиром для здійснення конституційного контролю у сфері правоохоронної діяльності. Використання правових позицій ЄСПЛ у рішеннях КСУ сприяє підвищенню рівня захисту прав людини, формуванню сучасної конституційної юриспруденції та гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами [14].

Разом з тим аналіз сучасної практики функціонування правоохоронної системи та діяльності Конституційного Суду України свідчить про наявність низки проблем, пов'язаних із реалізацією механізму конституційного контролю у сфері правоохоронної діяльності. Ці проблеми зумовлені як недо-

сціоналістю законодавчого регулювання, так і інституційними та організаційними чинниками функціонування державної влади. Систематизація основних проблем і можливих напрямів їх вирішення дозволяє визначити перспективи вдосконалення конституційного контролю та підвищення ефективності захисту прав людини у діяльності правоохоронних органів (таблиця 1).

Систематизація зазначених проблем свідчить, що ефективність конституційного контролю за діяльністю правоохоронних органів значною мірою залежить від комплексного вдосконалення як нормативної бази, так і інституційних механізмів його реалізації. Важливим напрямом розвитку є посилення ролі КСУ у формуванні правових стандартів діяльності органів державної влади, а також більш активне використання міжнародних правозахисних стандартів у національній правовій системі. Реаліза-

ція запропонованих напрямів сприятиме зміцненню принципу верховенства права, підвищенню ефективності конституційного контролю та забезпеченню належного рівня захисту прав і свобод людини в діяльності правоохоронних органів.

Висновки

Проведене дослідження дозволило комплексно проаналізувати роль конституційного контролю в забезпеченні законності діяльності правоохоронних органів та захисті прав і свобод людини. Встановлено, що конституційний контроль є важливим елементом сучасної системи стримувань і противаг, який забезпечує відповідність законодавства та правозастосовної практики положенням Конституції України. Особливе значення в цьому процесі відіграє КСУ, який через механізм конституційного контролю формує правові стандарти діяль-

Таблиця 1.

Проблеми реалізації конституційного контролю за діяльністю правоохоронних органів та напрями його вдосконалення

№	Проблеми реалізації конституційного контролю за діяльністю правоохоронних органів	Напрями вдосконалення конституційного контролю
1	Нечіткість окремих норм законодавства, що регулюють діяльність правоохоронних органів	Удосконалення законодавства з урахуванням конституційних принципів та стандартів прав людини
2	Обмежені можливості впливу рішень КСУ на правозастосовну практику	Забезпечення ефективного механізму виконання рішень КСУ та їх обов'язкового врахування органами державної влади
3	Недостатня узгодженість національного законодавства з міжнародними стандартами прав людини	Гармонізація законодавства України з положеннями Європейської конвенції з прав людини та практикою ЄСПЛ
4	Ризики формального застосування конституційних принципів у діяльності правоохоронних органів	Посилення ролі принципу верховенства права та пропорційності у правозастосовній практиці
5	Недостатній рівень взаємодії між конституційною юрисдикцією та іншими формами контролю	Розвиток механізмів співпраці між КСУ, судами загальної юрисдикції та іншими інституціями
6	Інституційні труднощі у реалізації конституційної скарги як механізму захисту прав людини	Удосконалення процедури розгляду конституційних скарг та підвищення доступності конституційного правосуддя
7	Недостатня правова культура та обізнаність щодо конституційних стандартів	Розвиток правової освіти та підвищення рівня професійної підготовки працівників правоохоронних органів
8	Наявність прогалин у механізмах контролю за діяльністю правоохоронних органів	Розвиток комплексної системи контролю, що включає конституційний, судовий та парламентський контроль

ності органів державної влади та визначає межі допустимого втручання держави у сферу прав людини.

У результаті проведеного дослідження сформульовано низку теоретичних положень щодо ролі конституційного контролю у сфері правоохоронної діяльності. По-перше, конституційний контроль виступає важливим механізмом обмеження державної влади та запобігання зловживанню владними повноваженнями. По-друге, діяльність КСУ сприяє формуванню правових стандартів, які визначають межі реалізації повноважень правоохоронних органів та забезпечують дотримання принципу верховенства права. По-третє, конституційний контроль має значення не лише для перевірки законодавства на відповідність Конституції, а й для формування системи ціннісних орієнтирів правозастосування, заснованих на пріоритеті прав і свобод людини.

На основі проведеного аналізу запропоновано низку практичних рекомендацій щодо вдосконалення діяльності правоохоронних органів. Зокрема, доцільним є подальше удосконалення законодавства, що регулює правоохоронну діяльність, з метою приведення його у відповідність до конституційних принципів та міжнародних стандартів прав людини. Важливим напрямом є також підвищення рівня правової культури та професійної підготовки працівників правоохоронних органів, що сприятиме більш ефективному дотриманню конституційних гарантій прав і свобод людини. Крім того, необхідно забезпечити більш ефективне виконання рішень КСУ та їх належне врахування в правозастосовній практиці.

Отримані результати дослідження мають важливе значення для розвитку національної системи конституційного правосуддя. Вони дозволяють поглибити розуміння ролі КСУ в забезпеченні захисту прав людини та формуванні правових стандартів діяльності органів державної влади. Застосування правових позицій Конституційного Суду в практиці правоохоронних органів сприяє утвердженню принципів верховенства права, правової визначеності та пропорційності державного втручання у сферу прав людини.

Перспективи подальших наукових досліджень у цій сфері пов'язані з поглибленим аналізом взаємодії між конституційним контролем, судовим контролем та іншими формами контролю за діяльністю правоохоронних органів. Важливим напрямом подальших досліджень є також вивчення впливу практики ЄСПЛ на розвиток конституційної юриспруденції України, а також дослідження ролі принципу пропорційності у формуванні стандартів діяльності правоохоронних органів. Такі дослідження сприятимуть удосконаленню механізмів захисту прав людини та розвитку сучасної моделі правової держави.

Література

1. Quint P.E. David Currie and German Constitutional Law. *German Law Journal*. 2008. Vol. 09 No. 12. P. 2081-2094. https://germanlawjournal.com/wp-content/uploads/GLJ_Vol_09_No_12.pdf
2. Бичков І.Г. Кельзенівська модель конституційної юрисдикції як теоретична основа європейської системи конституційного правосуддя. *Часопис Київського університету права*. 2020. 1. С. 131–136. <https://doi.org/10.36695/2219-5521.1.2020.25>
3. Cappelletti M. *Judicial Review in the Contemporary World*. Indianapolis: Bobbs-Merrill, 1971. 148 p. <https://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2092&context=flr>
4. Stone Sweet A. *Governing with Judges: Constitutional Politics in Europe*. Oxford: Oxford University Press, 2000. 240 p. ISBN 0-19-829730-0 (Hbk).
5. Савчин М.В. Сучасні тенденції конституціоналізму у контексті глобалізації та правового плюралізму: монографія. Ужгород: РІК-У, 2018. 440 с. монографія. Ужгород: РІК-У, 2018. 440 с.
6. Шаповал В.М. Основи конституціоналізму (нариси з історії, теорії і практики): До 25-річчя Конституції України. Центр політико-правових реформ. Київ: Мишалов Д.В., 2021. 116 с.
7. Головатий С. Верховенство права: монографія: у 3 кн. Київ, Фенікс, 2006. 1747 с.
8. Ботвінов Р.Г. Особливості реалізації правоохоронної функції держави в сучас-

ному українському суспільстві. *Ефективність державного управління*. 2016. Вип. 4. С. 156–163. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2016_4_19

9. Арабаджи Н.Б. Правоохоронна функція Національної поліції. *Актуальні проблеми політики*. 2022. Вип. 70. С. 10–15. <https://doi.org/10.32782/app.v70.2022.2>

10. Рішення Конституційного Суду України від 26 лютого 2019 року у справі №1-135/2018. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-19#Text>

11. Рішення Конституційного Суду України від 20 січня 2012 року у справі №1-9/2012. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-12#Text>

12. European Court of Human Rights. CASE OF HANDYSIDE v. THE UNITED KINGDOM. Application no. 5493/72. 1976. <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57499%22%5D%7D>

13. European Court of Human Rights. CASE OF S. AND MARPER v. THE UNITED KINGDOM. Applications nos. 30562/04 and 30566/04. 2008. <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-90051%22%5D%7D>

14. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>

References

1. Quint, P.E. (2008). David Currie and German Constitutional Law. *German Law Journal*. Vol. 09 No. 12. P. 2081-2094. https://germanlawjournal.com/wp-content/uploads/GLJ_Vol_09_No_12.pdf

2. Bychkov, I.H. Kelsenivska model konstytutsiinoyi yurysdyksii yak teoretychna osnova yevropeiskoi systemy konstytutsiinoho pravosuddia [Kelsenian Model of Constitutional Jurisdiction as the Theoretical Foundation of the European System of Constitutional Justice]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava – Journal of Kyiv University of Law*. 2020. 1. С. 131–136. <https://doi.org/10.36695/2219-5521.1.2020.25> [in Ukrainian]

3. Cappelletti, M. (1971). *Judicial Review in the Contemporary World*. Indianapolis:

Bobbs-Merrill, <https://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2092&context=flr>

4. Stone Sweet, A. (2000). *Governing with Judges: Constitutional Politics in Europe*. Oxford: Oxford University Press. ISBN 0-19-829730-0 (Hbk).

5. Savchyn, M.V. (2018). Suchasni tendentsii konstytutsionalizmu u konteksti hlobalizatsii ta pravovoho pliuralizmu: monohrafiia [Contemporary Trends of Constitutionalism in the Context of Globalization and Legal Pluralism: Monograph]. Uzhhorod: RIK-U. [in Ukrainian]

6. Shapoval, V.M. (2021). Osnovy konstytutsionalizmu (narisy z istorii, teorii i praktyky): Do 25-richchia Konstytutsii Ukrainy. Tsentr polityko-pravovykh reform [Foundations of Constitutionalism (Essays on History, Theory and Practice): Dedicated to the 25th Anniversary of the Constitution of Ukraine. Centre of Policy and Legal Reform]. Kyiv: Myshalov D.V. [in Ukrainian]

7. Holovaty, S. (2006). Verkhovenstvo prava: monohrafiia [Rule of Law: Monograph]: u 3 kn. Kyiv, Feniks. [in Ukrainian]

8. Botvinov, R.H. (2016). Osoblyvosti realizatsii pravookhoronnoi funktsii derzhavy v suchasnomu ukrainskomu suspilstvi [Peculiarities of the Implementation of the Law Enforcement Function of the State in Modern Ukrainian Society]. *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia – Efficiency of Public Administration*. Vyp. 4. P. 156–163. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2016_4_19 [in Ukrainian]

9. Arabadzhy, N.B. (2022). Pravookhoronna funktsiia Natsionalnoi politzii [Law Enforcement Function of the National Police]. *Aktualni problemy polityky – Actual Problems of Politics*. Vyp. 70. P. 10–15. <https://doi.org/10.32782/app.v70.2022.2> [in Ukrainian]

10. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 26 liutoho 2019 roku u spravi №1-135/2018 [Decision of the Constitutional Court of Ukraine of 26 February 2019 in case No. 1-135/2018]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-19#Text> [in Ukrainian]

11. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 20 sichnia 2012 roku u spravi №1-9/2012 [Decision of the Constitutional Court of Ukraine of 20 January 2012 in case No. 1-9/2012]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-12#Text> [in Ukrainian]

12. European Court of Human Rights (1976). CASE OF HANDYSIDE v. THE UNITED KINGDOM. Application no. 5493/72. <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57499%22%5D%7D>

13. European Court of Human Rights (2008). CASE OF S. AND MARPER v. THE UNITED KINGDOM. Applications nos. 30562/04 and 30566/04. <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-90051%22%5D%7D>

14. Pro vykonannya rishen ta zastosuvannya praktyky Yevropeiskoho sudu z prav liudyny: Zakon Ukrainy vid 23 liutoho 2006 r. № 3477-IV [On the Execution of Judgments and Application of the Case Law of the European Court of Human Rights: Law of Ukraine of 23 February 2006 No. 3477-IV]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text> [in Ukrainian]

**Rizhniak R.Ya.,
Turenro O.S.,
Khytrovskiy D.V.**

**CONSTITUTIONAL CONTROL
OVER THE ACTIVITIES OF LAW
ENFORCEMENT AGENCIES: THE ROLE
OF THE CONSTITUTIONAL COURT OF
UKRAINE IN THE PROTECTION OF
HUMAN RIGHTS**

Abstract: *The article provides a comprehensive theoretical and legal analysis of the role of constitutional control in ensuring the legality of law enforcement agencies' activities and the protection of human rights and freedoms in Ukraine. The legal nature of constitutional control as an institution of modern constitutionalism is examined, and the place of the Constitutional Court of Ukraine within the system of mechanisms guaranteeing human rights is determined. It is demonstrated that the activities of law enforcement agencies are associated with the possibility of interference in fundamental human*

rights and freedoms, which necessitates effective mechanisms for controlling the exercise of public authority.

The constitutional and legal foundations of the activities of law enforcement agencies are analyzed, and it is established that the key guiding principles of their functioning include the rule of law, legality, proportionality, and respect for human dignity. Particular attention is given to the analysis of the decisions of the Constitutional Court of Ukraine, which shape standards of permissible state interference in the sphere of human rights and influence the development of legal regulation of law enforcement activities. Using specific judicial decisions as examples, the study demonstrates that constitutional control contributes to eliminating normative provisions that may pose risks of human rights violations and ensures the harmonization of national legislation with constitutional principles and international standards.

The significance of the case law of the European Court of Human Rights as a guideline for constitutional review and for the formation of standards governing the activities of law enforcement agencies is also examined. It is established that the use of the legal positions of the ECtHR in the decisions of the Constitutional Court of Ukraine facilitates the integration of European human rights standards into the national legal system. The main problems related to the implementation of constitutional control in the sphere of law enforcement activities are summarized, and directions for its improvement are proposed, including the development of mechanisms for the implementation of decisions of the Constitutional Court, harmonization of legislation with international standards, and improvement of the legal culture of law enforcement personnel.

Keywords: *constitutional control; Constitutional Court of Ukraine; law enforcement agencies; human rights; rule of law; ECtHR case law; constitutional justice.*